

Pia Vilenius

30.8.2024

[ViiteVN/25102/2023](#)

Hallituksen esitysluonnos eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi

Kemianteollisuus ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausuntonsa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle valtion aluehallintouudistusta koskevaksi lainsäädännöksi.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki Lupa- ja valvontavirastosta, laki elinvoimakeskuksista sekä kehittämis- ja hallintokeskuksesta ja laki Ahvenanmaan valtionvirastosta. Lakiehdotukset sisältävät säännökset virastojen organisaatiosta, johtamisesta, tulohajauksesta ja hallinnon järjestämisestä. Lupa- ja valvontaviraston tehtäviin kuuluisivat aluehallintovirastojen ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston tehtävät sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ympäristö ja luonnonvarat -vastualueelle kuuluvia tehtäviä. Elinvoimakeskusten tehtäviin kuuluisivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille kuuluvat tehtävät siltä osin kuin niitä ei siirretä Lupa- ja valvontavirastolle. Aluehallintouudistus kytkeytyy ympäristöministeriössä valmisteilla olevaan yhden luukun lainsäädäntöhankkeeseen, jossa kehitetään ympäristöllisiä lupamenettelyjä koskevaa sääntelyä ja edistetään yhden luukun asiointimahdollisuutta Lupa- ja valvontavirastossa.

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman mukaisen valtion aluehallinnon uudistuksen tavoitteena on vahvistaa yhdenmukaista lupa- ja valvontakäytäntöä alueesta riippumatta ja sujuvoittaa lupaprosesseja. Hallitusohjelman mukaan valtion aluehallinnon uudistamisen osalta valmistelu tehdään niin, että uuden mallin mukaan järjestetty valtion aluehallinto käynnistää toimintansa lähtökohtaisesti vuoden 2025, mutta viimeistään vuoden 2026 alusta. Hallitusohjelman mukaisesti varmistetaan, ettei muutosvaihe vaaranna käynnissä olevien prosessien sujuvuutta. Uudistamisessa huomioidaan valtionhallinnon tuottavuusohjelma ja toimintamenojen sopeutustarve.

Hallitusohjelman mukaan ympäristölupakäsittely (lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävät) kootaan juridisesti yhtenä viranomaisena toimivaan valtakunnalliseen kokonaisuuteen, jossa hyödynnetään monipaikkaisen työskentelyn mahdollisuuksia. Investointien edistämiseksi edetään kohti yhden luukun mallia, jossa asiointi ja lupien hakeminen tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden, toimivan ja käyttäjälähtöisen lupaprosessin kautta. Yhdellä viranomaisella on vastuullaan lupaprosessin eteneminen ja koordinointi tarvittavine selvityksineen. Esimerkiksi vihreän siirtymän investointien lupien ja muiden menettelyiden viranomaiskäsittelyn kehittäminen ja ympäristöministeriön hankkeet ympäristöllisten menettelyjen yhdentämiseksi kohti yhden luukun lainsäädäntöä ja lupaa edellyttävät virastorakennemuutokset.

Pia Vilenius

24.8.2024

Ehdotuksessa ympäristöhallinnon viranomaisrakennetta muutettaisiin niin, että valtion lupa- ja valvontatehtävät kuuluisivat samalle viranomaiselle, jolla olisi valtakunnallinen toimivalta. Ympäristöalalla lupa- ohjaus- ja valvontatehtäviä ovat keskeisesti ympäristönsuojelutehtävät mukaan lukien ympäristövahinkojen ja -haittojen ehkäisemiseen ja torjuntaan liittyvät tehtävät, luonnon monimuotoisuuden suojelun viranomaistehtävät sekä korvausasiat, vesilain lupa- ja valvontatehtävät, ympäristövaikutusten arviointimenettelyyn (YVA) kytkeytyvät tehtävät, alueiden käytön valvonta ja ohjaus sekä rakentamisen ohjaus ja rakennussuojelu, vesien ja merenhoidon järjestäminen ja vesien tilan seuranta, ilmastotoimien koordinointi, jätelain mukaiset tehtävät sekä muut ympäristöministeriön toimialaerikoistumistehtävät, joihin kuuluu myös korvausten maksua koskevia tehtäviä. Virastolle kuuluisivat myös ympäristölainsäädäntöön perustuvat yleisen edun valvonnan tehtävät.

Hallitusohjelman mukainen virastouudistus ja samanaikaisesti käynnissä oleva yhden luukun lainsäädäntöuudistus mahdollistavat siirtymisen kohti aikaisempaa yhdennetymppää menettelyä ja lupaa. Lupamenettely ja valvonta muodostavat uudessa virastossa ennako- ja jälkivalvonnan jatkumon yhtenäisenä kokonaisuutena. Valtakunnallinen toimivalta ympäristötehtävissä edistää toiminnan suunnitelmallisuutta, läpinäkyvyyttä ja valvonnan yhdenmukaistumista sekä paikkariippumattomien ja alueellisten prosessien arviointia, kehittämistä ja yhdentämistä. Kun keskeisten ympäristötehtävien hoitaminen toteutetaan jatkossa valtakunnallisen viranomaisen toimesta, saavutetaan tätä kautta koko maahan yhtenäisemmät käytännöt, mikä edistää yhdenvertaisuutta esimerkiksi toiminnanharjoittajien kannalta. Ympäristölupa-asioissa ja vesilain mukaisissa asioissa sekä näiden lakien mukaisten lupien valvonnassa tarvitaan monialaista asiantuntemusta, mikä on nykyistä paremmin turvattavissa valtakunnallisessa virastossa kuin hajautetussa hallinnossa.

Kemianteollisuus kannattaa valtakunnallisen Lupa- ja valvontaviraston perustamista sekä samanaikaisesti käynnissä olevan yhden luukun lainsäädäntöhankkeen tavoitteita. Tarve sujuvoittaa ja tehostaa ympäristöön vaikuttavien hankkeiden lupamenettelyjä on ilmeinen. Lupamenettelyn sujuvuudella on suuri merkitys investointien toteutumiselle.

Kemianteollisuus on kuitenkin huolissaan uuden organisaatiomallin ja siihen liittyvien muutosten aiheuttamasta mahdollisesta lupien käsittelyn hidastumisesta. Katsomme, että uuden Lupa- ja valvontaviraston resurssit tulisi jo siirtymävaiheessa mitoittaa niin, että muutoksen aiheuttaman ylimääräinen työ huomioidaan. Tarvittavat resurssit tulisi varmistaa myös jatkossa. Lupa- ja valvontaviraston riittävä ja pitkäjänteinen rahoitus on luvituksen sujuvoittamisen kannalta merkittävässä asemassa.

Toteamme myös, että yhteisten tietojärjestelmien suunnitteluun on varattava riittävästi resursseja. Yhteisen tietojärjestelmän kautta pitää voida hoitaa asioita turvallisesti, ja kunkin viranomaisen on päästävä käsiksi vai kyseiselle viranomaistaholle oleelliseen tietoon.

Lisäksi uutta virastoa suunniteltaessa on kiinnitettävä huomiota alueelliseen varautumiseen ja sen tarkoituksenmukaiseen organisoitumiseen. Alueellisten valmiussuunnitelmien on kuljettava linjassa valtakunnallisten valmiussuunnitelmien sekä maanpuolustuksellisten tarpeiden kanssa. Alueellisessa valmiussuunnittelussa on huomioitava myös alueen elinkeinotoiminta kokonaisuudessaan, ei vain huoltovarmuustoiminnassa mukana olevat toiminnanharjoittajat. Valmiustoiminnan riittävästä henkilöresursseista on huolehdittava, jotta kriisitilanteessa on käytettävissä tarvittava määrä osaajia.

Pia Vilenius

24.8.2024

Toteamme, että yhdenmukaisuus ja valtakunnallisesti yhtenäisten toimintatapojen käyttöönotto ympäristöön liittyvissä lupamenettelyissä on oleellinen ja tärkeä asia investointien suunnittelussa. Luvituskokonaisuutta tulee hoitaa viranomaisten ja hanketoimijoiden yhteistyöllä rinnakkain, eikä irrallisina ja/tai peräkkäisinä palasina.